

โครงการสร้างสรรค์นิทรรศการชั่วคราว

หลักการและเหตุผล

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ มีพันธกิจหลักในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางเลือกให้กับประชาชนไทย ในรูปของ “Discovery Museum” หรือพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นให้ผู้ชมได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งแรกของสถาบันฯ คือ “มิวเซียมสยาม” เป็นพิพิธภัณฑ์ที่เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ชาติไทยผ่านการตีความและการนำเสนอรูปแบบใหม่ มีนิทรรศการถาวรเรื่อง “เรียงความประเทศไทย” ที่กล่าวถึงเรื่องราวของผู้คนในดินแดนสุวรรณภูมิตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีการก่อเกิดรัฐต่างๆ จนพัฒนามาถึงยุคสยามประเทศ หรืออยุธยา จวบจนมาเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน

นอกเหนือจากนิทรรศการถาวรแล้ว สถาบันฯ ยังมีหน้าที่นำเรื่องราวที่ได้เปิดประเด็นไว้ในนิทรรศการถาวรดังกล่าวมาขยายความต่อในมุมมองใหม่ๆ เพื่อให้สังคมได้ร่วมกันขบคิดต่อ ด้วยแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สถาบันฯ จึงเห็นสมควรให้นำเรื่องราววัฒนธรรมบริโภคนิยมที่พบในสุวรรณภูมิตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมาสร้างสรรค์เป็นนิทรรศการชั่วคราว

นิทรรศการมองเรื่องบริโภคนิยมของชาวไทยว่าเป็นกลไกในการเลือกรับวัฒนธรรมที่มีวิวัฒนาการสูงกว่ามาปรับใช้ให้เข้ากับสังคมไทย โดยชี้ให้เห็นว่า ตลอดระยะเวลาที่อารยธรรมสุวรรณภูมิพัฒนาไป กระแสนิยม “ของนอก” ได้เกิดขึ้นมาตลอด โดยเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลในขณะนั้น เช่น ชาวสุวรรณภูมิยุคก่อร่างสร้างเมืองเกิดกระแส “เห่อของแขก” ชาวสุโขทัย “เห่อของจีน” ในขณะที่กระแส “เห่อเขมร” เกิดขึ้นในหมู่ชาวอยุธยา รวมไปถึงกระแส “เห่อพม่า” “เห่อเปอร์เซีย” หรือ “เห่อชวา” จนมาถึงยุค “เห่อฝรั่ง” ในช่วงที่บ้านเมืองต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ๕ และ ๖ พร้อมการคุกคามจากชาติตะวันตก นิทรรศการยังตั้งคำถามต่อถึงแฟชั่นเห่อของนอกในปัจจุบันที่ดูเหมือนว่าจะฟุ้งเพื่อเกินความพอดีอีกด้วย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างสรรค์นิทรรศการชั่วคราวที่ตอบสนองปรัชญาของสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ และสนับสนุนให้ผู้ที่มีวิชาชีพด้านการสร้างสรรค์นิทรรศการได้ตื่นตัว และมีความคิดทันสมัยกับพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ในแนวใหม่

๒. เพื่อให้ผู้ชมเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทย ผ่านการตีความที่แปลกใหม่ สนุกสนาน

๓. เพื่อให้ผู้ชมตระหนักถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ที่เข้ามาติดต่อและส่งอิทธิพลต่อรูปแบบวัฒนธรรมของผู้คนในดินแดนสุวรรณภูมิ ก่อให้เกิดกระบวนการเลือกรับและคัดกรองรูปแบบวัฒนธรรมอื่นเข้ามาปรับใช้กับรูปแบบวัฒนธรรมดั้งเดิม ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนและยอมรับรูปแบบวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้าน

๔. เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมหันกลับมามองตัวเองและสังคมบริโภคนิยมในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ค่านิยมการใช้ของนอกถือว่าเป็นความฟุ้งเพื่อเกินความพอดีหรือไม่ หรือเป็นเพียงปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งเคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต ควรมีการแก้ไขปรับเปลี่ยนอย่างไรบ้าง

๕. เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ Discovery Museum ผ่านการจัดแสดงนิทรรศการชั่วคราว อันจะนำไปสู่การกลับมาเยี่ยมชมมิวเซียมสยามอีกครั้งของผู้ชมที่ได้ชมนิทรรศการถาวรแล้ว หรืออาจเป็นการกระตุ้นให้เกิดลูกค้าใหม่ๆ ของมิวเซียมสยามได้

กลุ่มเป้าหมาย

ประกอบด้วยเยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

วิธีการดำเนินการ

๑. สรรหาบุคคลภายนอกมาทำหน้าที่ภัณฑารักษ์รับเชิญ เพื่อเป็นผู้กำหนดกรอบเนื้อหาและแนวทางจากนำเสนอโครงเรื่อง
๒. ภัณฑารักษ์รับเชิญ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของ สพร. ร่วมกันค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อนำมาระดมความคิดในการสร้างสรรค์และพัฒนากรอบของเนื้อหา จนได้โครงเรื่อง (Storyline) ที่เหมาะสม
๓. สรรหาวัตถุสิ่งของอันเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและโครงเรื่องที่ได้ เพื่อนำมาจัดแสดงในนิทรรศการ
๔. จัดทำบทนิทรรศการ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ ตามแนวทางที่ภัณฑารักษ์กำหนด
๕. คัดเลือกผู้ออกแบบและจัดทำนิทรรศการ เพื่อมาดำเนินการพัฒนาแบบแนวความคิดของนิทรรศการจากเนื้อหาและโครงเรื่องที่ได้ จนได้แบบรายละเอียด แบบก่อสร้าง และรายการประกอบแบบ
๖. ผู้ออกแบบและจัดทำนิทรรศการดำเนินการจัดหา จัดทำ และประกอบติดตั้งงานโครงสร้าง งานกราฟิก งานโมเดล งานระบบไฟฟ้า งานระบบภาพและเสียง งานระบบสารสนเทศ และงานไฟฟ้าแสงสว่าง จนแล้วเสร็จ รวมทั้งรื้อถอนเมื่อนิทรรศการจัดแสดงแล้วเสร็จ
๗. คัดเลือกผู้รับจ้างเพื่อออกแบบและผลิต Software ของงานสื่อวีดิทัศน์และภาพเคลื่อนไหว งานสื่อมัลติมีเดีย งาน Animation งาน Interactive จนแล้วเสร็จ

สถานที่จัดนิทรรศการ

ห้องนิทรรศการชั่วคราว ภายในพื้นที่มิวเซียมสยาม สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ เนื้อที่โดยรวม ๑๗๕ ตร.ม. โดยแบ่งเป็น

๑. ห้องร้านค้าพิพิธภัณฑ์ (เดิม) ๑๐๕ ตร.ม. และ
๒. ห้องพิพิธภัณฑ์ ๑ (เดิม) ๗๐ ตร.ม.

ระยะเวลาดำเนินการ

ธันวาคม ๒๕๕๓ - ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยแบ่งระยะเวลาการดำเนินการเป็น ๒ ช่วงคือ

๑. ระยะเวลาการออกแบบจัดทำนิทรรศการ ธันวาคม ๒๕๕๓ - กรกฎาคม ๒๕๕๔
๒. ระยะเวลาจัดแสดงนิทรรศการ กรกฎาคม - ตุลาคม ๒๕๕๔ (๔ เดือน)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ฝ่ายวิชาการ และงานมิวเซียมสยาม สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้นิทรรศการชั่วคราวเรื่อง เหนือขอบนอก ที่สอดคล้องกับแนวคิดการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่รื่นรมย์และสร้างสรรค์ของสถาบันฯ จัดทำแล้วเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยตามกำหนดเวลา

๒. บุคลากรของสถาบันฯ ได้รับความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการพัฒนาเนื้อหา
ออกแบบ จัดซื้อ จัดหา และก่อสร้างนิทรรศการจากการทำงานร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก

๓. ผู้ชมสนุกในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทย และตระหนักถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่มี
อิทธิพลต่อเราในปัจจุบัน และมีทัศนคติต่อประเทศเพื่อนบ้านเปลี่ยนไป

๔. ผู้ชมมองสังคมบริโภคนิยมอย่างเป็นกลาง